

Innstillinger fra Redaksjonskomite 1

12. mai 2017

Handlingsprogram:

Kap. 1 Det store bildet

Kap. 2 Å skape

Kap. 4 Å dele

Kap. 7 Å mestre internasjonaliseringen

Uttalelser:

Internasjonal

Palestina

Næring

1.0 Det store bildet

Norge er for de aller fleste av oss et godt samfunn å bo i. Et tilnærmet gratis helsevesen, gratis skole og et godt utviklet sosialt sikkerhetsnett har bidratt til et samfunn som sikrer at man blir tatt vare på dersom det skjer noe uforutsett i livet. En sterk arbeidsmiljølovgivning, kombinert med sterke, ansvarlige fagforeninger og et regulert arbeidsliv, sikrer et trygt og bærekraftig arbeidsliv. Et velfungerende demokrati der beslutninger fattes i fellesskap, og der sivile organisasjoner og fri presse spiller en viktig rolle, er avgjørende for det enkelte menneskes frihet. Vi har tilgang til ren natur der vi bor, det er lite kriminalitet og konfliktnivået i samfunnet er lavt. Kvinner og menn er mer likestilt enn noen gang tidligere, og alle kan delta på samfunnsarenaene uansett kjønn. Små forskjeller og et samfunn der mennesker møtes på felles arenaer bidrar til trygghet og tillit. Det skaper et «vi», uten å gå på bekostning av «jeg». Kombinasjonen av en sterk velferdsstat og en forholdsvis jevnt fordelt privat velstand sikrer en god balanse mellom individuell frihet og trygghet i fellesskapet.

Den norske modellen har stått seg godt, og møtes med interesse blant samfunnsbyggere i andre deler av verden. Modellen har skapt høy sysselsetting, god omstillingsevne og et lærende arbeidsliv.

Dette samfunnet har ikke kommet av seg selv. Organiserte interessefellesskap har bidratt til å bygge ut det norske demokratiet og den norske velferdsstaten. Ikke minst har arbeiderbevegelsen spilt en viktig rolle for å sikre demokrati, økonomisk vekst, likestilling, jevn fordeling og trygghet for innbyggerne. Det fagligpolitiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet har vært avgjørende for at våre verdier har fått prege det norske samfunnet, og vil også være det i framtiden. Norge er i dag et eksempel på at jevn fordeling ikke står i veien for økonomisk vekst, men snarere er en forutsetning for den.

LO ønsker å videreføre og styrke disse trekkene ved det norske samfunnet. Samtidig står vi overfor viktige utfordringer:

- De økonomiske forskjellene vokser, andelen fattige er økende.

- Flere unge sliter med å få innpass og fotfeste i arbeidsmarkedet. Personer uten fullført videregående opplæring står særlig svakt. Mange arbeidstakere sliter med å bli værende i arbeidslivet på en verdig måte etter fylte 50 år.
- Kvinner har fremdeles en systematisk svakere arbeidslivstilknytning enn menn, både i form av andelen i jobb og andelen som jobber deltid. Kvinner står generelt i en svakere økonomisk posisjon, og er overrepresentert i midlertidige stillinger og i lavlønnsyrker. Samtidig tar kvinner en større del av de ubetalte omsorgsoppgavene.
- Arbeidslivet er i endring gjennom nye kontraktsformer og nye former for bedriftsorganisering. Dette skaper et løsarbeidersamfunn der faste ansettelser ikke lenger er normalen, og der makt flyttes fra arbeidstakere til arbeidsgiver. Det kan svekke vilkårene for investering i kunnskap og kompetanse. Omgåelser av lønns- og avtaleverk, økt bruk av innleie og bemanningsbyråer, og mer sosial dumping er en del av dette bildet. Organisasjonsgraden er fallende både nasjonalt og internasjonalt, noe som påvirker samfunnsutviklingen i negativ retning.
- Innen offentlig sektor har et økende innslag av bedriftsøkonomiske styringsmodeller undergravd politisk styring og de ansattes innflytelse. Tilbudet til brukerne svekkes. Det er behov for en tillitsreform i offentlig sektor.
- Økende flyt av arbeidskraft og tjenester i kombinasjon med konkurranseutsetting og privatisering fører til et voksende lavlønnsproblem. Det gjelder særlig innen tjenestesektoren.
- Pensjonsreformen og senere endringer kan vise seg å gi en total pensjon som ikke sikrer en pensjon å leve av for dagens unge, uføretrygdete, de som mister jobben i en AFP-bedrift før fylte 62 år og de som må gi seg tidlig i arbeidslivet.
- Fellesskapet, representert ved stat og kommune, møter krav om å levere flere og bedre velferdstjenester uten at innbyggerne skal betale mer over skatteseddelen. Dette utnyttes av høyrekreftene til å undergrave fellesskapsløsningene.
- Raske teknologiske endringer gir økte muligheter for velstand og en forbedret arbeidssituasjon, men øker samtidig risikoen for at flere ikke vil greie å ta del i arbeidslivet. Utfordringen blir å sikre relevant og god kompetanse i hele bredden av arbeidsstyrken.

- Menneskeskapte klimaendringer er en av vår tids store utfordringer. Klimagassutslippene internasjonalt må reduseres kraftig, i tråd med målene i Paris-avtalen.
- Internasjonaliseringen av finansmarkedene, utstrakt skatteplanlegging og kompliserte eierstrukturer fører til at eierskap blir mer usynlig for de ansatte og at store overskudd ender opp i skatteparadiser. På denne måten unndrar storselskaper seg ansvaret overfor fellesskapet og undergraver velferden.

For LO er det et hovedmål å arbeide for en utvikling som går i motsatt retning: Større trygghet i arbeidslivet, jevnere fordeling, økt likestilling og en sterkere fellesfinansiert velferdsstat. Et godt arbeidsliv og arbeid til alle må være det overordnede målet for politikken.

LO har gjennom sin historie vært driver for utviklingen av det norske demokratiet og det norske velferdssamfunnet. Vår styrke gjennom antall, representativitet og vilje og evne til å vise samfunnsansvar har gitt oss betydelig innflytelse. Det er en arv og et ansvar vi skal bygge videre på også i framtiden.

2.0 Å skape

Høy verdiskaping danner grunnlaget for privat velstand så vel som offentlig velferd, og skaffer norske arbeidstakere tilgang til jobber av høy kvalitet. Opp gjennom historien er dette sikret gjennom oppbygging av kunnskap og kapital, effektive samfunnsinstitusjoner og et velorganisert arbeids- og næringsliv der arbeidstakerne har medinnflytelse i virksomhetene. Privat og offentlig sektor er gjensidig avhengig av hverandre. En sterk offentlig sektor legger grunnlaget for verdiskaping i bedriftene, mens effektiv verdiskaping i privat sektor legger grunnlaget for velferdsstaten. En åpen utenriksøkonomi sikrer tilgang til større markeder, og en bred fellesfinansiert offentlig sektor bidrar til høy omstillingsevne, stabilitet og forutsigbarhet i økonomien. Den norske samarbeidsmodellen har bred tilslutning blant arbeidslivets parter, myndighetene og sentrale forskningsmiljøer, og må legge grunnlaget for norsk økonomisk politikk og norsk arbeidslivspolitikkk framover. Historien har vist oss at også staten har en rolle som utvikler og eier i næringslivet. For at vi skal klare omstillingen til et klimavennlig næringsliv er det nødvendig at staten tar på seg et ansvar utover den tilretteleggerrollen staten har hatt de siste årene.

2.1 Økonomisk styring

Hvis Norge også i framtiden skal opprettholde et høyt inntektsnivå og høy levestandard, helsefremmende arbeidsplasser med høy læring og en sterk velferdsstat, krever det et vellykket samspill mellom privat og offentlig sektor, mellom sentrale politikkområder og mellom partene i arbeidslivet.

Det er viktig med en solid og godt regulert finanssektor som er en aktiv samarbeidspartner med norske virksomheter både på nasjonalt og regionalt plan, og i tider med både høy og lav økonomisk vekst.

LO vil:

- Bidra til god makroøkonomisk styring og en aktiv arbeidsmarkedspolitikkk.
- Bidra til en koordinert lønnsdannelse som sikrer høy sysselsetting og lav arbeidsledighet.
- Jobbe for en aktiv stat som sikrer samfunnsstyring, velferdsutvikling, eierskap over våre naturressurser og en aktiv næringspolitikk.

2.2 Partssamarbeid og kompetanse

Samarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene er sentralt i den norske modellen. Like viktig er samspillet mellom ledelsen og de ansatte ute i virksomhetene. En høy andel organiserte på både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden er derfor et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv.

Gode samarbeidsrelasjoner og de ansattes aktive medvirkning og involvering har vist seg svært gunstig for innovasjons- og omstillingsevnen. Høyt utdanningsnivå og selvstendige fagarbeidere med høy kompetanse er et norsk konkurransefortrinn. Et arbeidsliv med respekt for formell utdanning så vel som erfaringsbasert kompetanse stimulerer til utvikling og innovasjon.

LO vil:

- Øke forståelsen for langsiktighet og trygghet i arbeidsforhold som en forutsetning for et godt organisert arbeidsliv.
- Styrke samarbeidet mellom arbeidslivets parter og myndighetene med tanke på overordnet økonomisk politikk, sysselsetting, næringsutvikling, inkluderende arbeidsliv (IA-arbeid), forskning og utvikling (FoU) og en framtidrettet arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk.
- Styrke samarbeidet mellom ansatte, tillitsvalgte, verneombud og ledelse i virksomhetene for å understøtte innovasjon, verdiskaping, produktivitetsvekst og et godt og inkluderende arbeidsliv.

2.3 En aktiv arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk

De nordiske landene har lyktes bedre enn de fleste andre med å forvalte de menneskelige ressurser. Inkluderingsutfordringen er imidlertid økende. Særlig utsatte grupper har fått det mer krevende på arbeidsmarkedet. Med økt flyt av arbeidskraft over landegrensene får ikke utsatte grupper samme drahjelp inn i arbeidslivet under høykonjunkturer.

Personer som står langt unna arbeidsmarkedet er særlig avhengig av kontinuitet i tjenestetilbudet. NAVs ressurser til oppfølging av brukere må styrkes, og misbruk av arbeidsmarkedstiltakene må unngås. Det er viktig at arbeidsmarkedstiltakene ikke fortrenger ordinære ansattelser.

LO vil:

- Jobbe for en mer aktiv og målrettet arbeidsmarkedspolitikk med økt vekt på kompetanse. Flere må få styrket grunnleggende ferdigheter, muligheter til omskolering og anledning til å fullføre videregående opplæring.
- At mer må gjøres for å forebygge at personer faller ut av utdanning eller arbeid. Det må gis tett og tidlig oppfølging, og de sosial-faglige ressursene i skolen må styrkes. Behovet for læreplasser må dekkes.
- Opprettholde og forbedre dagpengeordningene for arbeidsledige og permitterte, herunder gjeninnføring av feriepenger.

2.4 En åpen økonomi

Situasjonen i landene rundt oss viser hvilken enorm utfordring det er å skape verdier. Lav sysselsettingsgrad, stagnerende verdiskaping og høy gjeld skaper problemer for mange europeiske land. De veivalgene vi har tatt i Norge har gjort oss bedre rustet for framtiden, men utviklingen i Europa byr også oss på krevende utfordringer. Vår økonomi er sterkt eksportrettet, særlig mot det europeiske markedet, og avhengig av internasjonale rammebetingelser.

LO mener at hardt tilkjempede rettigheter og standarder skal legges til grunn når det forhandles om nye handelsavtaler, og krever åpenhet rundt slike avtaler. Arbeidstakeres rettigheter og medinnflytelse, herunder retten til tariffavtaler, må ivaretas og beskyttes. Norges høye standarder knyttet til blant annet sosiale rettigheter, helse, miljø og matvarer må beholdes. Slike avtaler må ikke inneholde klausuler som binder opp framtidige regjeringer. Avtalene må heller ikke inneholde aksept for at investorer skal få egne tvistesystemer der de kan kreve erstatning for mulige konsekvenser av demokratiske vedtak i enkeltland.

LO vil:

- Bidra til å styrke Norges konkurranseevne gjennom koordinert lønnsdannelse og god makroøkonomisk styring.
- Bidra til å utvikle internasjonale handelsavtaler som sikrer like konkurransevilkår globalt, styrker arbeidstakerrettigheter, menneskerettigheter, forbrukerrettigheter og miljø, og samtidig sikrer det nasjonale handlingsrommet knyttet til kontroll og styring med offentlige tjenester.
- Kreve full åpenhet rundt forhandlingene og at offentlige tjenester ikke åpnes fra norsk side for utenlandske tilbydere under TISA eller andre internasjonale handelsavtaler.

2.5 EU og EØS

Våre europeiske naboland og EU er Norges viktigste samarbeidspartnere både økonomisk og politisk og utgjør samtidig Norges største eksportmarked. Et forutsigbart og gjensidig samarbeid er nødvendig for å sikre Norge tilgang til EUs indre marked og rammevilkår som er likeverdige med andre EU- og EØS-land. EØS-avtalen har siden inngåelsen ivaretatt Norges interesser på dette området. EØS-avtalen er derfor grunnlaget for LOs faglige europapolitikk.

LO mener at den sosiale dimensjonen i det indre marked må styrkes. Å sikre minimumsregler på arbeidsrettsområdet og hindre sosial dumping må være høyt prioritert. Utviklingen har gått i motsatt retning, med angrep på eksisterende rettigheter og færre nye minimumsregler. I tillegg har finanskrisen lagt press på nasjonal lønnsdannelse, kollektive forhandlinger og grunnleggende arbeidstakerrettigheter i flere europeiske land.

LO krever en aktiv norsk europapolitikk. Norge må bruke handlingsrommet i EØS-avtalen både for å påvirke utformingen av nytt regelverk og ved gjennomføring i norsk rett. Politiske myndigheter må sikre at norske interesser ivaretas. Tidlig innsats i de politiske prosessene vil være påkrevet for å få gjennomslag. Dialog med arbeidslivets parter i forbindelse med innføring av EU-lovgivning i norsk rett er avgjørende.

Reservasjonsmuligheten må brukes når EU-direktiver innskrenker nasjonale virkemidler mot sosial dumping og reduserer faglige rettigheter og velferdsordninger. Storbritannias utmelding av EU kan få betydelige konsekvenser for både EU og Norge. Norges samarbeid og handel med Storbritannia må derfor sikres gjennom nye avtaler. LO forventer at norske myndigheter utreder politiske, økonomiske, sosiale og avtalemessige konsekvenser av Storbritannias utmelding av EØS-avtalen.

LO vil:

- Kreve at norske myndigheter går imot begrensinger i retten til kollektive kampmidler, det kollektive forhandlingssystemet og retten til nasjonal lønnsdannelse.
- Kreve at ILOs kjernekonvensjoner tas inn i Menneskerettsloven og ved konflikt går foran annen lovgivning, også lover med tilsvarende forrangsbestemmelser. Norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må gis forrang foran EUs regler. Det må startes et arbeid for å sikre at ILOs kjernekonvensjoner tas inn i Grunnloven.
- Delta aktivt i EFTAs konsultative komité for å fremme arbeidstakerrettigheter og den sosiale dimensjon.

2.6 Forskning og utvikling

Forskning og utvikling er sentralt for å opprettholde og videreutvikle demokrati, gode velferdstjenester, et konkurransedyktig næringsliv sysselsetting og framtidig verdiskaping. Staten må sikre langsiktige investeringer i forskning som vil komme hele samfunnet til gode.

Finansieringen må støtte opp under den frie forskningen for å sikre ubundet utvikling av ny kunnskap. Næringsrettet forskning og samspill mellom universiteter, høyskoler og bedrifter må også prioriteres. De beste langsiktige resultatene skapes gjennom gode vekselvirkninger mellom grunnforskning og anvendt forskning. Styrken som ligger i økt arbeidstakermedvirkning og bedriftsdemokrati må utnyttes bedre.

LO vil:

- Sikre at overordnet styring og finansiering av utdannings- og forskningssektoren skal være et offentlig ansvar.
- Jobbe for at Norges samlede forsknings- og utviklingsinnsats får et betydelig økonomisk løft.
- Styrke samfunns-, velferds- og arbeidslivsforskningen, samt forskning på og utvikling av norsk landbasert industri.

2.7 Lavutslippssamfunnet

Som et sivilisert samfunn må vi overlevere kloden til kommende generasjoner i bedre forfatning enn vi selv overtok den. Klimaendringene er vår tids store utfordring. Det er nødvendig å redusere utslippene av klimagasser kraftig for å unngå store og ødeleggende klimaendringer. Menneskelig aktivitet vil alltid kunne komme i konflikt med miljøet, men måten vi produserer på og lever våre liv kan og må innrettes slik at de negative konsekvensene for miljøet blir minst mulig. Det er store muligheter i det grønne skiftet, og Norge har både kompetanse, kapital og teknologi til å lykkes. Myndighetene må ta en aktiv rolle i omstillingen og legge til rette for innovasjon og næringsutvikling.

Klimaendringene er i sin natur globale. Derfor må nasjonale tiltak for å kutte klimagassutslipp ha effekt globalt, og særlig fokusere på reduksjoner i utslippene i ikke-kvotepliktig sektor. Føre var-prinsippet og en kunnskapsbasert tilnærming må legges til grunn for miljø- og klimapolitikken. Både privat og offentlig sektor må innrettes slik at vi kan opprettholde høy produksjon og verdiskaping, men produksjonen må i økende grad bli bærekraftig og dreies mot karbonnøytralitet. Norge må fortsette å bidra til at fattige land kan gjennomføre utslippskutt og klimatilpasning.

LO støtter FNs bærekraftsmål og klimaavtalens mål om å begrense den globale oppvarmingen til godt under to grader, og å arbeide for å begrense temperaturstigningen til en og en halv grad. Vårt mål er at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050, og vi støtter EUs mål om 40 prosent utslippsreduksjon. Det vil kreve teknologiutvikling, forskning og klare politiske føringer.

LO vil:

- Arbeide for en helhetlig satsning på fangst og lagring av karbon (CCS) i Norge, med igangsetting av flere fullskala CCS industriprosjekter innen 2020.
- Jobbe for at det satses mer på forskning og utvikling for å omdanne Norge til et lavutslippssamfunn.
- Gå inn for å styrke statens rolle i å hjelpe fram ny, klimavennlig produksjon.

2.8 En aktiv næringspolitikk

Norge må føre en næringspolitikk som tar hele landet i bruk. Alle næringer skal ha mulighet til å vokse fram i Norge, men næringsnøytrale rammebetingelser alene kan ikke være grunnlaget for norsk næringspolitikk. I en verden hvor stadig flere varer og tjenester er utsatt for global konkurranse må vi satse på næringer der Norge har særlige fortrinn, hvor vi har opparbeidet oss ledende posisjoner internasjonalt, og hvor vi har sterke klynger med kunnskap og kompetanse i alle ledd i verdikjeden. LO vil arbeide for å sikre at viktig kompetanse blir i Norge og at norsk næringsliv, privat eller statlig eid, har rammevilkår som gjør det attraktivt å utvikle seg videre her.

I et høykostland som Norge er det bare de mest kunnskapsbaserte, produktive og bærekraftige produksjonsmiljøene som vil klare å overleve. Norge må utforme en strategi og næringspolitikk som kan gi mål og retning for utvikling av det kompetansegrunnlaget vi skal leve av i framtiden. Dette vil måtte skje gjennom klarere politiske prioriteringer og kraftigere samordninger. Virkemidler og institusjoner må innrettes for å skape bærekraftig vekst og velstand. Skal Norge lykkes må vi bidra til å gjøre våre produksjonsmiljøer innenfor og på tvers av næringsklynger enda mer klima- og miljøbevisste, og bedre teknologisk og kommersielt i stand til å takle den økende globale konkurransen.

Det er særlig produksjonsvirksomheten som er sterkest utsatt for konkurranse fra lavkostland, men vår styrke ligger i kvalitet, kompetanse, produktivitet og innovasjon. Det må være et mål å opprettholde og utvikle industri som skaper positive ringvirkninger for næringsvirksomhet og arbeidsplasser lokalt og nasjonalt. Nyskaping i småbedrifter og gjennom gründere er viktig, men mye av grunnlaget for innovasjonen

og de nye arbeidsplassene skapes i, og i tilknytning til, eksisterende bedrifter.

Virkemiddelapparatet må støtte opp om disse næringene og bedriftene.

LO vil:

- Satse på næringer hvor vi har komparative fortrinn og har kompetanse i hele verdikjeder.
- Kople kompetansen i sterke næringsklynger nærmere sammen.
- At politikken og virkemiddelapparatet innrettes for å støtte opp under industriell produksjon i Norge.

2.9 Produksjon

Norges tilgang på råvarer og fornybare ressurser må utnyttes for å skape verdier og sysselsetting over hele landet. Vi må utnytte vår kompetanse i alle ledd i verdikjeden til industriell bearbeiding av råvarer som olje, gass, vannkraft, mineraler, skog, fisk og landbruksprodukter i Norge.

En reiselivsnæring med høy kvalitet og innovasjonskraft er viktig for å opprettholde regional verdiskaping. Dette forutsetter at bransjen i større grad klarer å utvikle stabile og attraktive arbeidsplasser med anstendige lønns- og arbeidsvilkår, gjennom å satse på kompetanse i hele verdikjeden. Varehandelen er landets mest synlige næring, men blir ofte glemt. Varehandelens betydning for sysselsettingen, velferden og samfunnet er stor og må tydeliggjøres. En helhetlig næringspolitikk for bygg- og anleggssektoren vil stimulere disse bedriftene til å investere i teknologisk og organisatorisk utvikling. Årlig tilvekst av biomasse i norske skoger er betydelig og har et stort industrielt potensial som bør utnyttes langt bedre enn i dag.

LO mener det må arbeides for å fremme en helhetlig matproduksjon, som sikrer arbeidsplasser i industrien og primærproduksjonene i hele landet. Maktkonsentrasjon og monopoldannelser i matvarebransjen utfordrer dette målet. For å sikre kjerneproduksjonen av norske landbruksbaserte matvarer er det nødvendig å utnytte handlingsrommet i WTO og andre internasjonale avtaler. Marin sektor vil være en av de viktigste bidragsyterne til å skaffe verden mat. Det er et stort vekstpotensial i å

videreutvikle denne verdikjeden i Norge. Det å ta vare på alt rest-råstoff og skape grunnlag for helårs arbeidsplasser for bearbeiding av fisk vil være en forutsetning for å kunne lykkes i en fremtidig bioøkonomi. Ambisjonen om å ta våre naturressurser i bruk på bærekraftig vis, både på land og i havet, må ligge fast.

Ambisjonen om å ta våre ressurser i bruk, både på land og i havet, har kjennetegnet norsk arbeiderbevegelse i næringspolitikken. Ønsket om å avdekke mineralforekomster, forvalte våre fiskeressurser og utvikle en bærekraftig havbruksnæring og petroleumsnæring har hatt bred oppslutning. Denne ambisjonen har også kjennetegnet utviklingen av rammebetingelser, regelverk og lovgivning. Behovet for langsiktige investeringer krever at rammebetingelsene for næringene må være forutsigbare og stabile. Det må ikke skapes usikkerhet om adgangen til å utvinne mineralforekomster, skogressurser, og om langsiktig tilgang på areal for leting etter våre olje og gassforekomster. Det må derfor føres en aktiv letevirsomhet slik at drivverdige mineraler og energi ressurser kan oppdages, utvikles og settes i produksjon. Åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet skal foregå skrittvis. LO mener det må legges stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer næringenes interesser mot andre hensyn. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på et føre-var prinsipp og strenge krav til helse, miljø og sikkerhet.

LO vil:

- Utvikle nye og ivareta eksisterende framtidsrettede arbeidsplasser med høy kompetanse gjennom hele verdikjeden.
- Jobbe for økt videreforedling av norske naturressurser.
- Jobbe for at norsk energiproduksjon og -bruk skal baseres på energikilder i tråd med en bærekraftig utvikling i et globalt perspektiv.

2.10 Statlig eierskap

Statlig eierskap sikrer langsiktig og demokratisk forankret styring av sektorer som er sentrale for samfunnet. Det er særlig viktig at selskaper som forvalter naturressurser, sentral infrastruktur eller sentrale tjenester eies og styres av fellesskapet. Strategisk viktige bedrifter må ha en sterk forankring i Norge.

Et sterkt statlig eierskap er viktig for å beholde hovedkontor i Norge. Det bidrar til norskbasert virksomhet og et nasjonalt eierskapsmiljø. Statlig eierskap gir Norge et konkurransefortrinn og økt fleksibilitet.

LO vil:

- Jobbe for at hovedkontorene i strategisk viktige bedrifter forblir i Norge og at statlige selskaper som forvalter eierskapet til viktige naturressurser og infrastruktur forblir 100 % statlig eid.
- At staten ikke bare er en sterk eier, men også utøver et aktivt eierskap i de selskapene den har eierandeler i.
- Styrke dagens statlige eierskapsforvaltning gjennom å etablere et strategisk eierskapsinstrument med formål å sikre nasjonal forankring av eierskapet i selskaper av nasjonal betydning.

2.11 Infrastruktur

Effektive og trygge transportløsninger er en forutsetning for å skape næringsutvikling både i distriktene og i sentrale strøk. Transportsystemet har stor betydning for næringslivets konkurransekraft, og satsingen framover må inneholde en økt prioritering av transportkorridorer mellom landsdeler og regioner, samt ut av landet.

Hensynet til miljø og klima, spredt bosetting og befolkningens behov for transporttjenester tilsier en satsning på kollektivtransport over hele landet. Særlig i pressområdene vil befolkningsveksten kreve at transportveksten i hovedsak skjer kollektivt. Bysentre må ivaretas som viktige handelssentra som ledd i å redusere klima og miljøbelastningene. Kollektivtransporten er et velferdsgode som tilbys og finansieres gjennom fellesskapet, og må organiseres slik at pengene som brukes kommer de reisende til gode.

Energi- og kraftforsyningen skal legge til rette for verdiskaping, sysselsetting og bosetting i hele landet, basert på våre naturlige fortrinn. Vi blir stadig mer avhengig av en sikker energiforsyning.

LO vil:

- Arbeide for en opprusting og modernisering av kraftverk og linjenett som gir en prisutjevning mellom regionene.
- Arbeide for at transportsystemet settes i stand til å takle veksten i transport på en bærekraftig måte.
- Arbeide for at transportpolitikken legger til rette for utvikling av trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse.

2.12 Kultur, idrett og media

Et aktivt og mangfoldig kulturliv er viktig for å gi våre liv et rikere innhold, og bidrar til verdiskaping, kompetanse, læring, helse og toleranse. Alle skal ha tilgang til og mulighet for deltakelse i kulturlivet. Dette sikres best gjennom offentlige støtteordninger og gratis tilgang på viktige kulturtilbud. For å sikre særlig barn og unges deltakelse i kulturlivet må kulturskolen styrkes, og det må fastsettes nasjonale krav til faglig nivå, kapasitet og egenbetaling. Det må finnes gratis bibliotektilbud i alle kommuner. LO ønsker en systematisk satsing på kultur som næring, og vil arbeide for bedre levekår for kunstnere og for robuste kunst- og kulturrelaterte arbeidsplasser. Opphavsretten må styrkes slik at skapende og utøvende kunstneres inntekter sikres.

Fysisk aktivitet og idrett gir helse og trivsel. LO vil styrke bedriftsidretten og bidra til å tilrettelegge for fysisk aktivitet i tilknytning til arbeidsplassen. Det skal være et offentlig ansvar å sikre mangfoldet innenfor massemediene. Pressestøtten er sentral for å opprettholde mediemangfoldet i Norge, og må styrkes. Allmennkringkasteren NRK må gis muligheter og ressurser til å fortsatt kunne levere et godt og bredt tilbud på alle flater.

LO vil:

- Arbeide for at alle barn og unge skal kunne delta i breddeidrett, korps og andre fritidsaktiviteter, uavhengig av økonomiske forutsetninger.
- Synliggjøre arbeiderkulturen og vår historie gjennom et økt engasjement for kulturminnevern. Spesielt må arbeiderbevegelsens betydning for industribyene

Rjukan og Notoddens verdensarvstatus synliggjøres. Arbeiderbevegelsens arkiv må digitaliseres og gjøres tilgjengelig for befolkningen. Dette er et offentlig ansvar.

- Arbeide for å styrke det offentliges økonomiske innsats på kunst- og kulturområdet. Minst én prosent av statsbudsjettet skal gå til kulturformål.

4.0 Å dele

Det er etter hvert en bred internasjonal erkjennelse at de nordiske land har lykket med å kombinere økonomisk effektivitet og rettferdig fordeling på en bedre måte enn andre land. Det er likevel tegn til at lønnsdannelse og inntektsfordeling i økende grad påvirkes av beslutninger fattet andre steder enn i lønnsforhandlinger og demokratiske organer. Globaliseringen gir oss inntektsmuligheter, nye opplevelser, ny kunnskap og rikere tilgang på teknologi, men betyr også en sterkere påvirkning av vår egen samfunnsforming og fordelingen av goder og byrder. Det kan bety et økt press for større ulikhet. Økende flyt av arbeidskraft og tjenester kan bidra til å presse lønningene nedover.

LOs mål er et samfunn der goder og byrder er rettferdig fordelt. Lønnsdannelsen, skattesystemet, kompetansepolitikken, overføringer og offentlig velferd er de viktigste mekanismene for å sikre utjevning. Fagbevegelsen må gjennom brede kollektive forhandlinger bidra til økonomisk styring. Der avtaleverket startet som redskap for den enkeltes levekår, er det organiserte arbeidsmarked blitt nøkkelen til både verdiskaping, rettferdig fordeling og økonomisk stabilitet. Et velfungerende skattesystem er en forutsetning for velferdsstaten.

4.1 Fordeling gjennom lønn

Lønnsdannelsen er den viktigste fordelingsmekanismen, fordi den avgjør balansen mellom arbeid og kapital, sikrer inntekt og påvirker sysselsetting, arbeidsløshet, kompetanse og likestilling på en avgjørende måte.

En samordnet lønnsdannelse, der lønnsøkninger hovedsakelig tas ut gjennom sentrale oppgjør, er en forutsetning for at man kan sikre god fordeling mellom ulike lønnstakergrupper og gjør det mulig å bruke tariffoppgjørene til å gjennomføre eller understøtte sosiale reformer i samfunnet. Frontfagsmodellen ivaretar konkurranseutsatte næringer, gir rettferdig fordeling mellom yrkesgrupper, støtter opp under samfunnsøkonomien og bremser arbeidsledigheten. Frontfagsmodellen skal gi rammer for hele arbeidslivet, men ikke være til hinder for at det kan gis kompensasjon til grupper som systematisk og over tid har blitt hengende etter i lønnsutviklingen. En

fortsatt samordnet lønnsdannelse er avhengig av at organisasjonsgraden opprettholdes. Økt fagforeningsfradrag er et viktig virkemiddel.

LO vil:

- Sikre arbeidstakernes del av verdiskapingen.
- Videreføre og styrke frontfagsmodellen og en samordnet lønnsdannelse.
- Prioritere lavlønsgrupper og likelønn i tariffoppgjørene.

4.2 Fordeling gjennom skatt

Et effektivt og omfordelende skattesystem er avgjørende både for å finansiere velferd og for en rimelig inntektsfordeling etter skatt. De som har mest, må betale mest. Skatt på formue er viktig for å bidra til utjamning og rettferdig fordeling.

Skattesystemet må innrettes på en slik måte at man sikrer et bredt skattegrunnlag der alle bidrar til fellesskapet, samtidig som man forhindrer skatteflukt og skattetilpasninger. Selskaper som arbeider gjennom digitale medier eller plattformer må reguleres på en effektiv måte slik at også disse aktørene bidrar til velferdsstaten. Økt beskatning av finanssektoren vil både kunne bidra til å finansiere velferdsstaten og til bedre fungerende finansmarkeder. Skatteetaten må ha et godt utbygget kontrollapparat for å hindre skatteunndragelser og sikre statens skatteinntang.

LO vil:

- Jobbe for et skattesystem som legger til rette for gode rammevilkår for næringslivet, samtidig som det bidrar til rettferdig fordeling mellom ulike grupper i samfunnet og sikrer finansiering av velferden.
- Jobbe for økt finansiell gjennomsiktighet og mot skatteflukt, skatteparadis, korrupsjon og skatteunndragelser.
- Støtte opp om nasjonale og internasjonale initiativer for en sterkere beskatning av finanssektoren og innføring av skatt på finanstransaksjoner over landegrensene.

4.3 Fordeling gjennom overføringer og offentlig tjenesteyting

Overføringer gjennom velferdsstaten motvirker fattigdom, forsterker utjevningen mellom grupper i samfunnet og omfordeler fra de som har mye til de som har lite der utjevning gjennom lønnssystemet eller skattesystemet ikke strekker til. Det gjelder særlig for grupper som står utenfor arbeidsmarkedet, men også for yrkesaktive personer som er avhengig av økonomisk støtte.

Universelle, fellesfinansierte og ikke-behovsprøvde velferdsordninger med liten eller ingen egenbetaling fra den enkelte er bærebjelker i den norske velferdsstaten, enten det dreier seg om helsetjenester, utdanning eller annen velferd. En slik innretning betyr mest for de som har minst, men universaliteten sikrer bred oppslutning om velferdsordningene i alle deler av befolkningen. Det er en viktig verdi i det norske samfunnet at alle, uavhengig av økonomi eller klassebakgrunn, har tilgang til de samme tjenestene og institusjonene. Dette styrker tilliten og solidariteten i befolkningen, og virker omfordelende mellom de som har mye og de som har lite.

LO vil:

- Jobbe for å styrke universelle, ikke-behovsprøvde ordninger som bærebjelker i den norske velferdsstaten.
- Arbeide for at alle helsetjenester, herunder tannhelsetjenester, skal være gratis, eller kun med små egenandeler.
- Opprettholde full lønn under sykdom.

7.0 Å mestre internasjonaliseringen

Det norske samfunnet kjennetegnes ved en åpen økonomi og sterk deltakelse på den internasjonale arena gjennom FN og andre internasjonale organer som fremmer fred, sikkerhet, menneskerettigheter, miljø og utvikling. Vi er et lite land helt nord i verden, men vi er likevel en viktig internasjonal aktør. Det gir Norge store muligheter, et betydelig ansvar, og noen utfordringer. Norsk og internasjonal fagbevegelse utfordres av globalisering, økt konkurranse og investeringer på tvers av landegrensene og endrede arbeidsmarkeder. Konflikter, krig og økonomiske kriser har ført til omfattende tap av arbeidsplasser, sosial uro, og økt press mot fagbevegelsen og opparbeidede rettigheter.

7.1 Demokratibygging

Faglige rettigheter er grunnleggende menneskerettigheter. Retten til organisering, kollektive forhandlinger og streikerett er vesentlig for å skape et rettferdig og demokratisk samfunn. Fagbevegelsen er den fremste forkjemperen for bedre livs- og arbeidsvilkår. Fred, demokratiske rettigheter, rettferdig fordeling og sterke faglige organisasjoner er forutsetninger for økonomisk og sosial utvikling og bærekraftige samfunn.

Styrking av faglige rettigheter og forsvar for arbeidstakernes interesser er kjerneoppgaver i LOs internasjonale arbeid. I mange land er fagbevegelsen et viktig korrektiv til myndighetenes politikk. Sterke fagorganisasjoner er en sentral aktør i det sivile samfunn, og bidrar til en mer rettferdig fordeling av godene.

Migrantarbeidere lever under vanskelige kår. Mange opplever dårlige arbeids- og boforhold, rasisme og seksuell trakassering. Forsvar av migrantarbeidernes rettigheter er en viktig oppgave for fagbevegelsen.

LO vil:

- Støtte byggingen av sterke, representative og demokratiske fagorganisasjoner internasjonalt.
- Gjennom sitt internasjonale arbeid støtte arbeidet med å organisere arbeidstakere i uformell sektor.

- Delta aktivt i arbeidet til internasjonale faglige organisasjoner der LO er medlem.

7.2 Solidaritetsarbeidet

Fagbevegelsens internasjonale engasjement bygger på solidaritet med arbeidstakere i alle land. Likestilling, sosial rettferdighet, fattigdomsbekjempelse og kampen mot menneskehandel og barnarbeid går som en rød tråd gjennom LOs arbeid, både overfor norske bedrifter i utlandet, i ILO og i samarbeidet med internasjonale faglige organisasjoner der LO er medlem. Norsk Folkehjelp er LOs humanitære solidaritetsorganisasjon. LOs forbund og lokale ledd er viktige støttespillere i gjennomføringen av solidaritetsarbeidet.

LO vil:

- Kreve at norske myndigheter følger opp ILOs strategi for et anstendig arbeidsliv, med særlig vekt på likestilling og kvinners rettigheter.
- At ILOs arbeidstakerstandarder tas inn i regelverket for internasjonal handel, og i handelsavtalene som inngås mellom Norge og andre land.
- At det stilles krav om at norske bedrifter med virksomhet i utlandet følger etiske retningslinjer og respekterer menneskelige og faglige rettigheter.

7.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk

LO vil arbeide for et balansert nasjonalt forsvar med basis i hjemlige oppgaver. Viktige elementer er også allmenn verneplikt og et landsdekkende heimevern. Norge skal ha en langsiktig forsvars- og sikkerhetspolitikk som bidrar til stabilitet og forutsigbarhet. Bruk av norske styrker i internasjonale operasjoner utenfor NATOs territorium må være folkerettslig forankret og ha FN-mandat. Forsvaret må bidra til samfunnets totalberedskap og sikre tilstrekkelig finansiering.

Norge må legge vekt på samarbeid i Nordområdene og samtidig sikre en aktiv tilstedeværelse for kontroll og håndheving av norsk suverenitet. Ny teknologi, klimaendringer, grensekryssende kriminalitet krever videreutvikling av beredskaps- og sikkerhetspolitikk og et sivilt-militært samarbeid. Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at Forsvaret selv må besitte nødvendig personell og kompetanse, og egner seg

dermed ikke for privatisering. Det er viktig for legitimiteten og tilliten til Forsvaret at det er underlagt demokratisk styring og kontroll. Det er samtidig viktig å sikre at Forsvaret kan opprettholde nødvendig vedlikeholds kompetanse i Norge, både som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med nasjonal forsvarsindustri.

LO vil:

- Videreføre kampen for et internasjonalt forbud mot atomvåpen og for avskaffelse av biologiske og kjemiske våpen.
- Arbeide for et forutsigbart eksportregelverk for forsvarsmateriell og at det innenfor rammen av NATO utarbeides en felles norm for sluttbrukerdokumentasjon ved kjøp og salg av våpen.
- At Norge bidrar til fred og nedrustning gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid for bekjempelse av fattigdom, miljøødeleggelser og respekt for menneskelige og faglige rettigheter.

7.4 Internasjonalt faglig samarbeid

LO vil ha et tettere nordisk samarbeid både politisk og faglig. LO samarbeider om og samordner det faglige engasjementet gjennom den Nordiske Faglige Samorganisasjonen. Norske myndigheter må bidra til at både norske og nordiske interesser i Europa styrkes gjennom et aktivt nordisk samarbeid.

LO deltar i utformingen av faglig europapolitikk gjennom medlemskap i Den Europeiske Faglige Samorganisasjonen (DEFS). Deltagelse i DEFS er LOs viktigste kanal for innflytelse og påvirkning av utviklingen innenfor arbeid, sosial, utdanning og likestillingspolitikk i Europa og EU. LOs samarbeid med DEFS og Den internasjonale Faglige Samorganisasjonen (ITUC) skal prioriteres.

Faglige og sosiale rettigheter er svakt utviklet i EUs nyeste medlemsland og de som eksisterer er under angrep. LO vil bidra til å styrke de faglige rettighetene og den sosiale dialogen i landene gjennom fondet for anstendig arbeid og trepartssamarbeid. Fondet må videreføres i kommende EØS-finansieringsordninger.

LO vil:

- Arbeide for at faglige rettigheter i EU og Europa opprettholdes og videreutvikles.
- Styrke samarbeidet med nordisk og europeisk fagbevegelse for å ivareta arbeidstakernes interesser i Europa og delta aktivt på de arenaer som gir fagbevegelsen innflytelse i europeiske spørsmål.
- Bidra til å styrke de faglige rettighetene og den sosiale dialogen i de øst- og sentraleuropeiske landene gjennom fondet for anstendig arbeid og trepartssamarbeid.

Internasjonal uttalelse

FNs bærekraftsmål vil være avgjørende for å utvikle og styrke inkluderende og bærekraftige samfunn. Det er viktig at anstendig arbeid er løftet inn som et selvstendig mål. Klima-avtalen fra Paris pålegger alle land et ansvar for å stoppe klimaendringene og Norge må være pådriver for at målene nås. Arbeid er den sikreste veien ut av fattigdom, men fremdeles står altfor mange i verden uten arbeid. Spesielt rammer arbeidsledigheten ungdom i Afrika sør for Sahara, Sør-Asia og de arabiske landene. Unge kvinner har fremdeles den laveste sysselsettingsraten i verden. FNs bærekraftsmål må følges opp for å sikre likestilling, arbeid og like muligheter for alle.

Jobbkvalitet, trygdeordninger og velferdstjenester er under press i mange land. Antallet midlertidige jobber øker. Det samme gjør antallet arbeidende fattig. Hele 46 prosent av alle verdens arbeidstakere jobber i et arbeidsforhold som er preget av uanstendige lønns- og arbeidsvilkår. Gjennom å fremme jobbskaping, grunnleggende arbeidstakerrettigheter, sosial beskyttelse og sosial dialog mellom partene i arbeidslivet bidrar ILOs agenda for anstendig arbeid til å utvikle et godt arbeidsliv og samfunn som inkluderer alle. Fagbevegelsen har fokusert på nødvendigheten av jobbskaping, kamp mot arbeidsledighet, og krav til myndighetene om offensive tiltak for vekst og sysselsetting.

Fagbevegelsen er i mange land under sterkt press. Mange nasjonale myndigheter ser på faglige rettigheter som et hinder for økonomisk utvikling og grunnleggende arbeidstakerrettigheter undergraves. I mange land trakasseres tillitsvalgte og organiserte. Samtidig ser vi en utvikling hvor faglige rettigheter som streikeretten er under press. Den internasjonale faglige samorganisasjonen (ITUC) fremhever i sin årlige rapport at dette er særlig alvorlig for land som Tyrkia, Qatar, Hviterussland, Guatemala, Colombia, Kina, India og Iran. Internasjonale regler og arbeidsstandarter etablert av ILO er viktige, men blir av mange land systematisk undergravd. LO vil arbeide for å styrke FN og andre internasjonale organisasjoners arbeid for å utvikle, overvåke og håndheve internasjonale lover og regler, med særlig vekt på FNs organisasjon for arbeidslivet, ILO. Vi vil også arbeide for at norske myndigheter styrker arbeidet i ILO og for å fremme ILOs rolle globalt.

Globalisering og økonomisk integrasjon har bidratt til økonomisk vekst og velstand for mange. Vi er i dag tettere integrert på tvers av landegrensene enn tidligere. Dette forutsetter at vi handler og samarbeider basert på avtaler og institusjoner som sikrer rettferdighet og likebehandling. En svekking av det multilaterale systemet vil særlig ramme små og åpne økonomier som Norge.

Den økonomiske veksten har ikke kommet alle til gode og sosiale sikkerhetsnett har blitt svekket. De rikeste har blitt stadig rikere og ulikheten har ført til økende fattigdom. Organisasjonsrett, forhandlingsrett og streikerett er viktige grunnelementer for å sikre omfordeling i samfunn og arbeidsliv. LO krever at norske myndigheter alltid fremmer prinsippene om anstendig arbeid i bistands-, utenriks-, nærings- og handelspolitikken. Arbeidet med rettferdig omstilling må prioriteres for å sikre både arbeid til alle og et bærekraftig og grønnere samfunn. Internasjonal handel bør reguleres gjennom verdenshandelsorganisasjon (WTO), men der hvor Norge velger å inngå bilaterale handelsavtaler vil LO være pådriver for at arbeidstakerrettigheter inkluderes og respekteres i avtalene.

Norske virksomheter må ta samfunnsansvar når de investerer og opererer i utlandet og sørge for anstendig arbeid i hele leverandørkjeden. Det er viktig at flere selskaper inngår globale rammeavtaler og arbeider aktivt for å følge de opp.

De vedvarende konfliktene i Midtøsten og Nord-Afrika har ført til en flyktningkrise i nærområdene og har satt solidariteten på prøve i et Europa som ikke har evnet å samarbeide om løsninger. Mens titusener er på flukt med eget liv som innsats krangles det om hvem skal ta ansvar. Migrasjon som skyldes klimaendringer, arbeidsledighet og fattigdom vil prege Europa i lang tid fremover og vil kreve en mer samlet og solidarisk løsning. Borgerkrigen i Syria har ført til enorme lidelser for befolkningen. Norge og det internasjonale samfunnet må bidra med humanitær hjelp og finne politiske løsninger på konflikten.

Manglende politisk vilje til å løse flyktningkrisen har vært med på å skape grobunn for økt fremmedfrykt. En like viktig forklaring er de økende økonomiske forskjeller og sosial usikkerhet grunnet manglende omfordeling av økonomisk vekst. En situasjon høyre

ekstreme og populistiske krefter i Europa kynisk utnytter for økt oppslutning. Politiske partier som fremmer intoleranse og hat har fått økt oppslutning i mange land. LO ser med bekymring på utviklingen og minner om hvilke konsekvenser slike politiske krefter har medført tidligere.

Internasjonal solidaritet og samarbeid er viktig for å styrke fagbevegelsen og fremme arbeidstakernes interesser både nasjonalt og internasjonalt. LO vil fortsette sitt internasjonale engasjement for å bedre arbeidstakernes faglige, politiske og sosiale rettigheter.

Migrantarbeidere er i mange land i en særlig sårbar situasjon. De blir grovt utnyttet og mishandlet. De har sjeldent tilgang til grunnleggende faglige rettigheter som retten til å organisere seg og forhandle. I noen land blir migrantarbeiderne utsatt for regelrett slavearbeid. LO krever at norske myndigheter må utøve press internasjonalt og bilateralt for å bedre forholdene til migrantarbeidere i de land hvor grunnleggende rettigheter ikke respekteres.

De siste årene har det blitt økt fokus på store internasjonale idrettsarrangementer og idrettens ansvar for egne arrangementer. Tildeling av internasjonale idrettsarrangementer medfører ofte store investeringer i infrastruktur og i land som Qatar og Russland blir migrantarbeiderne utsatt for slavelignende arbeidsforhold. Organisasjoner som IOC og FIFA må ta større ansvar for menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. LO vil fortsette samarbeidet med idrettsbevegelsen og jobbe for at de internasjonale idrettsorganisasjonene sikrer etterlevelse av ILO-konvensjoner ved store internasjonale idrettsarrangement.

Fagbevegelsen i Midtøsten og Nord-Afrika står ovenfor betydelige utfordringer. Kampen for å bygge rettferdige, inkluderende og demokratiske samfunn fortsetter. Den frie og uavhengige fagbevegelsen spiller en viktig rolle i disse prosessene. Noe fagbevegelsen i Tunisia er et godt eksempel på og som de fikk Nobels Fredspris for, sammen med arbeidsgiverne og andre fra sivilsamfunnet. LO vil gjennom sitt internasjonale arbeid støtte opp om den viktige nøkkelrollen fagbevegelsen har i regionen. Kvinnene spiller en viktig rolle i mange av disse landene, men opplever at deres rettigheter trues. Regionen

utpeker seg med stor grad av kjønnsdiskriminering. LO ber norske myndigheter og virksomheter integrere og fremme likestilling i sitt engasjement i regionen.

Den politiske utviklingen i Tyrkia er svært urovekkende. Tyrkiske myndigheter arbeider for stadig mer kontroll gjennom å angripe demokratiske rettigheter og ytrings- og organisasjonsfrihet. Dette skjer blant annet gjennom masseoppsigelser, arrestasjoner og fengsling av alle de myndighetene mener driver med opposisjonell virksomhet. Fagorganiserte og tillitsvalgte er spesielt utsatt for overgrep. LO vil støtte tyrkisk fagbevegelse og krever at Tyrkia etterlever internasjonale forpliktelser om menneskerettigheter.

Cuba har i mange år vært isolert av USAs blokade, men det har den siste tiden vært positive utviklingstrekk som ser ut til å kunne lede til en sterkere tilknytning til verdenshandelen. En utvikling som kan føre til større velstand, men samtidig økt omstilling i nærings- og arbeidsliv. Cuba går inn i en periode hvor det er viktig med samarbeid med fagbevegelsen i andre land og LO vil fortsette samarbeidet med fagbevegelsen på Cuba (CTC). Tross den positive utviklingen er det usikkert om den nye amerikanske regjeringen vil følge opp og oppheve blokaden helt. LO ber norske myndigheter arbeide for å oppheve blokaden helt og fullt.

Marokko fortsetter okkupasjonen og plyndringen av naturressurser i Vest-Sahara. Eksporten av naturressursene er med på å finansiere, og derigjennom, styrke okkupasjonen. Det Saharawiske folket opplever omfattende brudd på menneskerettighetene. LO ber norske myndigheter arbeide aktivt for at det Saharawiske folket må få avgjøre sin egen fremtid gjennom en folkeavstemming. Norske virksomheter må ikke investere eller drive virksomhet som bidrar til å styrke okkupasjonen.

Det foregår nå en prosess hvor et flertall av verdens land forhandler i FN om et avtaleverk for å forby atomvåpen. Den norske regjeringen har valgt å sette Norge på sidelinjen. LO krever at norske myndigheter deltar og bidrar i arbeidet med å forby det mest destruktive masseødeleggelsesvåpenet som finnes.

Norges forhold til Russland preges av skiftende nasjonale og internasjonale utviklingstrekk. Det er viktig at Norges naboskapspolitikk er forutsigbar og langsiktig samtidig med at vi krever respekt for gjeldende internasjonale konvensjoner. LO mener at folk-til-folk samarbeid er viktig for å opprettholde og videreutvikle forholdet mellom landene.

Næringspolitisk uttalelse

Næringspolitikken skal støtte opp under de brede politiske målene. Arbeid til alle, vekst, velstand og nødvendig omstilling. Vi har en rekordhøy arbeidsledighet, og den største endringen ser vi i petroleumsnæringen og de næringer som leverer produkter og tjenester til den. Det som har betydd mest for industriens evne til å overleve og vokse, er knyttet til den norske modellen og lønnsdannelsen. Lønnsveksten har tilpasset seg nye rammevilkår, og dermed har Norges Bank kunnet sette ned renten, slik at alle deler av konkurranseutsatt virksomhet har kunnet dra nytte av gunstig kronekurs. Dette har betydd langt mer enn regjeringens skatteletter. Norge har alle muligheter til å hevde seg i den globale konkurransen. Små lønnsforskjeller bidrar også til at spisskompetansen er relativt billig i Norge. Det er grunnlag for en reindustrialisering av Norge og ny vekst. I årene framover vil vi trenge mye mer samarbeid på tvers av bransjer – både på tvers av industri og tjenestesektoren, mellom og på tvers av ulike industrigrener. Videre blir det viktig å se næringspolitiske rammevilkår, arbeidslivspolitik, utdanningspolitikk og klimapolitikk i sammenheng for å styrke grunnlaget for både eksisterende og nye arbeidsplasser.

Norge er et lite land med en åpen økonomi i en stadig mer globalisert verden og er mer avhengig av klare og tydelige kjøreregler for handel enn andre og større nasjoner. Derfor er det avgjørende for Norge at vi har handelsavtaler som gir norsk industri og tjenesteproduksjon like vilkår.

Klima

FNs internasjonale klimaavtale fra 2015 pålegger alle land å ta ansvar for å stoppe klimaendringene. Norge må fortsatt være i front for å bidra til at målene nås.

Klimautfordringen er global, og nasjonale tiltak for å kutte klimagassutslipp må ha effekt globalt, enten direkte, eller indirekte i form av teknologiutvikling.

Veien til lavutslippssamfunnet er krevende, men det er også store muligheter for norsk næringsliv i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Politisk styring og tilstrekkelige offentlige investeringer, er også nødvendige for å nå målet. Nasjonal klimapolitikk må innrettes slik at den skaper flere arbeidsplasser enn den koster. For å få til dette, kreves tydelig og helhetlig politikk som hindrer økt ulikhet, og sikrer en rettferdig omstilling til

et bærekraftig, trygt og inkluderende arbeidsliv. Reelt partssamarbeid, trepartssamarbeid og medvirkning i omstillingsprosesser er en forutsetning for å finne de beste løsningene og skape forankring for nødvendige endringer.

Paris-avtalens understreking av en rettferdig omstilling av arbeidsstyrken med sikring av anstendig arbeid er et resultat av mangeårig arbeid fra fagbevegelsen. Det er viktig at landene nå rapporterer på dette arbeide til klimakonvensjonens sekretariat. Derfor er det viktig at en ny norsk klimalov inneholder bestemmelser om rapportering på hvordan regjeringen har ivaretatt trepartssamarbeid, sosial dialog og deltakelse fra sivilsamfunnet i arbeidet med gjennomføringen av klimamål fastsatt i loven.

CO2 fangst

CO2 fangst og lagring er et nødvendig virkemiddel for å nå klimamålene. Norge har investert i kunnskap om CO2 fangst. Norsk sokkel kan spille en viktig rolle som CO2 lager. Staten må bære transport og lagringskostnadene for fanget CO2 frem til det er skapt et marked for dette. Vi må ha flere fullskala demonstrasjonsprosjekter i drift innen 2022 og realisering av Klemetsrud (avfallsanlegg), Norcem Brevik (sement) og Yara (gjødsel) prosjektene.

Digitalisering

Det enorme tempoet som kjennetegner digitaliseringen av arbeidslivets prosesser er krevende. Det fordrer høy kompetanse og endringsevne og –villighet av alle parter. Men også forståelse for at Norge er et lite land med andre egenskaper enn mange andre. Vi skal gjennomføre endringene innenfor rammen av den norske modellen med trepartssamarbeid.

LO er tilhenger av ny teknologi som gjør næringslivet og offentlig sektor mer effektivt. Innføringen skal skje på en måte som gagnar alle. Digital21, initiert av LO og NHO og drevet av NFD er et eksempel på måten Norge skal håndtere endringene. Ved samarbeid mellom partene, myndighetene, forsknings- og utdanningsinstitusjonene.

Eierskap

Offentlig eierskap sikrer nasjonal forankring og styring av bedrifter som er sentrale for samfunnet. Det er et viktig instrument for å fremme likestilling og integrering, og skal være foregangsselskaper for satsning på lærlinger. Offentlig eide selskaper skal drives på en slik måte at de ikke gir rom for sosial dumping eller arbeidslivskriminalitet. LO vil styrke dagens statlige eierskapforvaltning gjennom å etablere et strategisk eierskapsinstrument med formål å sikre nasjonal forankring av eierskapet i selskaper av nasjonal betydning.

Lånegaranti for industrien

Det må legges til rette for konkurransedyktige rammebetingelser slik at kapitalmiljøene finner langsiktige industrielle investeringer attraktive. I tider med stor usikkerhet i finansmarkedene øker lånekostnadene. Dette skaper utfordringer for industri som har behov for økte investeringer framover. Et treffsikkert og rimelig insentiv er å etablere en ordning for statsgarantier for låneforpliktelser til industri innenfor reglene i EØS-avtalen. Dette forbedrer låneevnen til industrien, koster samfunnet svært lite samtidig som det kan utløse investeringer på mange milliarder.

Offentlige anskaffelser

Offentlig sektor har et stort ansvar gjennom sine innkjøp for å ivareta ulike samfunnshensyn som å skape arbeidsplasser, bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, sikre innovasjon og ta hensyn til klima- og miljøutfordringer. For å sikre at formålet med offentlige anskaffelser blir nådd er det avgjørende med økt kompetanse og god ledelsesforankring både på lokalt og regionalt nivå. Reglene om krav til seriøs virksomhet, kompetanse, opplæring i prosjektene må omfatte de som mottar offentlige tilskudd, og det må stilles krav i offentlige anbudsrunder i kommuner og fylker om at bedriftene er aktive lærebedrifter.

Forsvar og industrielle samarbeidsavtaler

Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at det norske Forsvaret må ha høy selvforsyningsgrad når det gjelder produksjon og vedlikehold av forsvarsmateriell, som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med strategisk

nasjonal forsvarsindustri. Norge må inngå industrielle samarbeidsavtaler om gjenkjøp ved internasjonale anskaffelser.

Kraft, verdiskaping

Norge har Europas nest høyeste fornybarandel i forbruket. Husholdningene i Norge har et høyere innslag av strøm i sitt forbruk enn resten av Europa. Vi har bygget opp en konkurransedyktig kraftforedlende industri basert på våre fornybare ressurser. Den nasjonalt viktige vannkraftressursen må utvikles og vedlikeholdes. Opprusting av vannkraftverkene og en skånsom utvidelse må vurderes i sammenheng med flomvern.

Linjenettet må rustes opp slik at prisforskjellene i Norge reduseres.

Kompetanseforskriften for energibransjen må gjeninnføres. Industrikraftregimet må videreutvikles og vedlikeholdes. Den store fornybare kraftressursen må brukes til å skape ny industri. Det bør utvikles en likeverdig nettariff i regional- og sentralnettet for store forbrukere, lik den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

NVEs varedeklarasjon bør endres til å speile den fysiske leveranse av kraft, og regjeringen bør arbeide for å få fjernet hele ordningen med opprinnelsesgarantier i revisjonen av EUs Fornybardirektiv. I dag selges garantiene uavhengig av hvor kraften selges. Det innebærer at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser et norsk kraftforbruk der $\frac{3}{4}$ er basert på fossile kilder eller kjernekraft fordi vi ikke har kjøpt garantier for dette forbruket.

Kraftkrevende industri i Norge, slik som aluminiumsproduksjonen, får i dag kompensert for det påslaget i kraftprisen som kommer av effekten av at kraftområdet i Europa ligger i kvotesystemet.

LO mener EU ordningen må fortsette og gi rom for full kompensasjon. Norsk kraftproduksjon er i all hovedsak fornybar og den høyere kraftprisen som følge av at den europeiske fossile kraftproduksjonen må betale for CO₂ utslippet bør ikke svekke den norske industriens konkurranseevne. Norge må fortsette ordningen fullt ut og inkludere Nikkel og Ilmenitt.

Høyre/FRP-regjeringen har åpnet for fri rett til å bygge, eie og drive utenlandskabler. Det gir mindre nasjonal- og politisk styring. Norge vil tape på det som industrinasjon og det vil ramme forbrukerne. Konesjonssøknaden fra NorthConnect må stanses. En ny regjering må etter valget reversere endringen i energiloven og sørge for at Statnett får tilbake eneretten til å bygge, eie og drifte utenlandskablene. De er en del av sentralnettet.

Norsk vannkraftproduksjon skal være offentlig eid. Statkraft skal forbli i statlig eie og gjennom staten som aktiv eier være pådriver og kompetanseledende for økt produksjon av fornybar energi.

Petroleumsnæringen

Fallet i oljeprisen har medført en tøff omstilling i mange bedrifter med oppsigelser og permitteringer. Til tross for dette har norsk industri styrket sin konkurranseevne og reetablert seg som den primære leverandøren til norsk sokkel. Den norske olje- og gassnæringen sysselsetter rundt 270 tusen ansatte i operatørselskapene og leverandørbedriftene som leverer varer og tjenester.

Norge er en vesentlig energileverandør til Europa. Den norske olje og gassutvinningen har utviklet en stor, teknisk avansert leverandørindustri til olje, gass og maritim sektor. Vi har vi en vesentlig eksport av petroleumsrelaterte varer og tjenester. Næringene er internasjonalt ledende på utvikling av installasjoner som skaper verdier i og på havet.

LO mener det er et mål å videreutvikle den havbaserte kompetansen.

Petroleumsutvinningen og de tilknyttede maritime tjenestene danner basisen for utviklingen i leverandørindustrien. Jevn og forutsigbar tildeling av nye oppdrag skal bidra til å opprettholde og videreutvikle dagens høye kompetanse i leverandørindustrien. Denne kompetansen danner plattformen for ny utvikling i matproduksjonen, energiproduksjon og mineralutvinning og er en kunnskapsbase for utviklingen av ny virksomhet.

For å sikre arbeidsplasser i hele landet må det bli lettere for lokale leverandører å vinne kontrakter. Selskapenes valg av kontraktstrategier ved feltutbygginger, må ettergås for å sikre at lokaleleverandører kan delta i konkurransen om viktige kontrakter.

Det må legges til rette for videreutvikling av leverandørindustrien i nord for å øke lokale og regionale ringvirkninger. Petroleumslovens krav til nasjonale ringvirkninger må etterleves ved utbygging på norsk sokkel. Det må benyttes standardkontrakter i utbyggingsprosjekter.

Norsk sokkel har de høyeste krav til helse miljø og sikkerhet i verden. Trendene på sikkerhetsmålene har imidlertid pekt i feil retning. Denne trenden må snus. Arbeidsplassene på havet skal være trygge arbeidsplasser. Norsk sokkel skal ikke kompromisse på sikkerhetskravene, det er en forutsetning for retten til å operere i Norge.

For å øke kostnads-, energi og omstillingseffektiviteten i leverandørindustrien vil vi satse på forskning og utvikling. Det er viktig at myndighetene stimulerer til smartere, mer effektive og mer miljøvennlige løsninger som skal bidra til lavere klimagassutslipp, omstilling og bedre helse, miljø og sikkerhet i næringen.

Strengt norske krav til produksjonen har medført en satsing på energieffektivisering og nye tekniske løsninger. Denne utviklingen må videreføres og Norge skal være globalt ledende på lave utslipp i produksjonsfasen av olje og gass. Utslipp fra forbrenning av fossile energikilder er den viktigste årsaken til klimautfordringen. Paris-avtalen forplikter også olje- og gassnæringen.

Oljen og gassen på norsk sokkel er verdifulle ressurser som tilhører fellesskapet. Ressursforvaltningen skal komme norsk industriell utvikling og hele landet til gode. LO er opptatt av at aktivitet i Nordland, Troms og Finnmark skal gi sterkere ringvirkninger lokalt og vil at det skal stilles strenge krav til oljeselskapene om dette. Det er viktig å legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping fra petroleumsvirksomheten. Oljenæringen må sikres forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer.

Åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet skal foregå skrittvis. Det må legges stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer oljenæringens interesser mot annen næringsvirksomhet som reiseliv og spesielt fiskeriene. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på føre-var prinsippet og strenge krav til miljø og sikkerhet.

Det kan være betydelige olje- og gassressurser nordøst i Norskehavet, samtidig er det i deler av dette området verneverdig og sårbar natur og mulige konflikter mellom petroleumsvirksomhet og fiskeri og turisme. Den skrittvis og kunnskapsbaserte fremdriften i utvikling av olje- og gassvirksomheten på norsk sokkel må fortsette. Denne tilnærmingen må også gjelde i den nordøstlige delen av Norskehavet hvor det er grunn til å vise særlig aktsomhet i enkelte områder.

LO mener at det er grunnlag for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter LO også arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern.

I første omgang kan havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark bli en petroleumsfri sone, med et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden må være et petroleumsfritt område. Sonene må avgrenses nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres.

Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumsaktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. LO mener derfor Nordland 6 må konsekvensutredes. Utredningen må avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet og hvilke deler som bør unntas.

Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, må baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte. Best tilgjengelig teknologi må tas i bruk. Spørsmålet om området skal åpnes eller ikke må behandles når konsekvensutredningen er gjennomført.

I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Sökkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. Disse områdene må avvente den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. I tråd med gjeldende vedtak om åpningen av Barentshavet sørøst mener LO at petroleumsvirksomhet i og ved iskanten ikke er forenelig med en forsvarlig forvaltning av havområdene våre.

Mineral

For å sikre at Norge skal være et attraktivt land å drive mineralvirksomhet må det legges til rette for bedre ressursplanlegging, mer effektive og forutsigbare planprosesser, samt styrke kompetansen i mineralforvaltningen. Tempoet i kartleggingen av forekomster må økes. Det må etableres et nasjonalt ressurscenter for prospektering i Norge. Det må jobbes for at det etableres et statlig mineralselskap som skal ha som oppgave å forvalte store verdier som finnes på norsk territorium.

Svalbard må fortsatt være et levedyktig samfunn, der norsk suverenitet ivaretas. Forutsetningen for dette er at det legges til rette for næringsvirksomhet og en betydelig andel norske statsborgere på Svalbard.

Mat- og drikkevareindustrien

Mat- og drikkevareindustrien er en av de største industrigrenene i Norge med over 49.000 ansatte. LO vil arbeide for en politikk som øker norsk matproduksjon basert på norske ressurser og som øker selvforsyningsgraden. For å nå disse målene må man ha et solid og velfungerende importvern. Handlingsrommet som ligger i internasjonale avtaler må kunne brukes for å nå disse målene. Videre må de ulike ordningene som RÅK, som utjevner forskjellen i råvareprisen i Norge og utlandet, bli opprettholdt for å gjøre det mulig å konkurrere på lik linje mot utenlandsk matindustri.

Matkjedemakt

I Norge er det tre dagligvarekjeder som styrer hele markedet. Behovet for å innføre en "Lov om God Handelsskikk" som var på høring i 2013, er blitt ytterligere forsterket. LO

krever at lov om god handelsskikk vedtas straks, og omfatter logistikk og distribusjon samt et eget handelstilsyn som har sanksjonsmuligheter.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Norge har marine ressurser og arealer som gjør oss til en av verdens største sjømatnasjoner, både i volum og verdi. Fiskeri- og havbruksnæringen er derfor en av Norges viktigste eksportnæringer. Norsk fiskeripolitikk er basert på bærekraftig uttak og produksjon. Næringen bidrar til å sikre bosetting og aktivitet langs kysten gjennom en spredt og variert fiskeflåte, og ved at fisken ilandføres og videreforedles.

Fiskeriressursene tilhører fellesskapet i Norge og må forvaltes bærekraftig og langsiktig, og i tråd med fiskerilovgivningen sikre at fiskeriene kommer fellesskapet og fremtidige generasjoner til gode, også i form av aktivitet og verdiskaping i kystsamfunnene.

Fiskeripolitikken må også sikre økt bearbeiding og dermed økt verdiskaping, dette gjelder både for hvitfisknæringen og for havbruk. Det må utformes en næringspolitikk som styrker fiskeindustrien. De siste 25 årene er norske fiskerirettigheter samlet på større og større bedrifter. Denne utviklingen bør stoppes og evalueres.

Et av tiltakene er å bidra til at næringen tilføres råstoff hele året i riktig mengde av god kvalitet. Tiltak som bidrar til dette er bl.a. mer levendelagring, mer fleksibelt kvotesystem, endring av kvoteåret og bonusordninger som fører til levering av råstoff fordelt over året.

Mer av fiske må benyttes i produksjon, og ny bruk av restråstoffet blir en viktig oppgave for forskningsinstitusjonene.

Det bør innføres ressursrente i havbruk og fiskeriene. Hvordan denne skal utformes bør utredes nærmere.

Havbruksnæringa er en næring med vekstpotensial, men en forutsetning for det er at en i samarbeid med myndighetene løser utfordringene med lus, fôr og rømming.

Teknologisk utvikling og innovasjon vil bidra til at næringen kan utvikle nye merder som kan løse disse problemene. Innføring av rullerende biomasse i oppdrettsanlegg vil bidra til en jevnere tilførsel av råstoff til industrien for å sikre helårig sysselsetting.

Myndighetene må gjeninnføre forskrift som stiller krav til oppdrettsselskapene om blant annet bearbeiding, FoU og trainee- og lærlinge plasser.

IKT-bransjen

IKT-bransjen er utsatt for sterk internasjonal konkurranse. LO er bekymret for at flere og flere virksomheter, også offentlige, velger å outsource utvikling og drift av IKT-systemer. Store oppdrag som er viktige for å utvikle en sterk nasjonal IKT-industri forsvinner ut av landet. Særlig offentlige virksomheter må ta et større ansvar for å utvikle og opprettholde nasjonale kompetansemiljø innenfor IKT-området. Dette er både viktig næringspolitisk og for å ivareta beredskap og kontroll på sentral infrastruktur. Offentlige virksomheter må derfor bidra til å utvikle sterke og levedyktige IKT-miljø, både gjennom å utføre oppgave i egen regi og gjennom en bevisst kontraktspolitikk.

Stedsutvikling

Reiseliv, handel, service og kulturnæringer er næringer som har avgjørende betydning for steders omdømme, trivsel og sysselsetting. Dette er næringer som også bidrar til å tiltrekke seg annet næringsliv. Det må jobbes både næringspolitisk og samfunnspolitisk med disse næringene som gir store ringvirkninger utover sitt virke og bidrar til lønnsomme og levende lokalsamfunn. LO vil gjennom tillitsvalgte og alliansebygging med næringsaktører jobbe for aktiv stedsutvikling med fokus på reiseliv, handel, service og kulturnæringer for å skape levende lokalsamfunn og regional utvikling. Kommunene må få mulighet til å innføre lokalt forankret fellesgodefinansering, for å styrke satsningen på turist- og reiselivsformål.

Landbruk og matproduksjon

En bærekraftig matproduksjon skal sikre beredskap, matsikkerhet og ernæring for alle, uten å redusere muligheten for kommende generasjoner til det samme. Derfor er norsk landbruk viktig i seg selv, men også som begynnelsen på en lang verdikjede innen produksjon av mat og drikke. Framtidens matindustri får økt automatiseringsgrad som krever stadig høyere kompetanse. Det må derfor satses på en høyere andel fagarbeidere og videreutvikling av utdanningsløpene for matindustrien. Importvernet er et sentralt fundament for en sterk norsk mat- og drikkevareindustri. Konkurranseevnen til norsk

matindustri må sikres gjennom et velfungerende og forutsigbart importvern på de områder landbrukspolitikken omfavner. At politikk og virkemiddelapparat trygger et aktivt landbruk over hele landet er viktig både for næringsmiddelindustrien, og flere andre sektorer.

Skog og tre

Den skogbaserte verdikjeden kan understøtte utviklingen av en bærekraftig industri. Skog22-utvalgets arbeid må følges opp med tiltak for næringen som bidrar til økt verdiskaping og sysselsetting. Skog- og trenæringen bør gjøres til et nasjonalt strategisk satsingsområde. Målet må være å utnytte næringens muligheter til å bidra til økt verdiskaping og reduserte klimagassutslipp. For å lykkes må næringen videreutvikles gjennom langsiktig samspill mellom næringens aktører, forsknings-institusjoner, myndigheter og andre sterke næringer i Norge.

PALESTINA

I år er det 50 år siden Israels okkupasjon av Palestina. Israelske myndigheters politikk fratar palestinere grunnleggende menneskerettigheter og undergraver mulighetene for økonomisk utvikling og palestinsk selvstendighet. Blokaden av Gaza, den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden og en aggressiv utbygging av ulovlige bosettinger på palestinsk land hindrer palestinernes frihet til å bestemme over egne liv og naturresurser. Det fører også til en oppsplitting av Palestina som gjør etableringen av en selvstendig palestinsk stat stadig vanskeligere.

Fortsatt lever rundt 3 millioner palestinere som flyktninger i naboland. Et liv som er preget av arbeidsledighet og fattigdom og med få utsikter til et trygt og verdig liv. LO krever at situasjonen for de palestinske flyktningene løses i tråd med FNs resolusjon 194 som slår fast de palestinske flyktningenes rett til retur.

Palestinere behandles som annenrangs borgere, både i landflyktighet, i Israel og i Palestina. De fratas eiendom og blir utsatt for systematisk trakassering, innskrenkninger i bevegelsesfriheten, vilkårlig fengsling og mangel på rettferdig rettergang. Både israelere og palestinere har rett til å leve i fred og sikkerhet, og at både palestinske og israelske myndigheter må slå ned på vold og diskriminering.

Flere tusen palestinske fanger sitter i israelske fengsler. Den siste måneden har 1600 fanger gått til sultestreik for å protestere mot umenneskelig behandling. LO krever at palestinske fanger blir behandlet i tråd med internasjonale standarder og får medisinsk tilsyn, tilgang på mat og kommunikasjon med sine familier. Israels folkerettsstridige bruk av langvarig forvaring uten lov og dom må opphøre. LO tar avstand fra at israelske myndigheter arresterer og fengsler barn fra 12 år og oppover, som ofte blir mishandlet og isolert fra foreldrene i månedsvis. LO kritiserer Israel for brudd på FNs barnekonvensjon for fengsling av mindreårige.

Arbeidsledigheten i Palestina er nærmere 30 prosent. Spesielt hardt rammet er ungdom. Et trygdesystem for arbeidsledige eksisterer ikke. Rundt 120.000 palestinske arbeidere jobber i Israel, rundt halvparten illegalt. LO vil fortsette støtten til PGFTU for å ivareta palestinske arbeidstakers rettigheter.

Konflikten mellom Israel og palestinerne er mer fastlåst enn på lenge. En tostatsløsning og gjenoppretting av fredsprosessen er fortsatt løsningen som bør etterstrebes. Dette forutsetter en gjensidig erkjennelse og vilje til fredelig sameksistens. Israel fører en politikk som er i ferd med å umuliggjøre en slik løsning. Det internasjonale samfunn må legge nødvendig press på Israel slik at en tostatsløsning kan bli realisert.

LO ber norske myndigheter om å anerkjenne Palestina som egen stat innenfor grensene av 1967. Den norske regjeringen må videre arbeide for at FN åpner for fullt palestinsk medlemskap. En anerkjennelse av Palestina vil styrke palestinerne forhandlingsposisjon og bidra til at en tostatsløsning kan bli mulig.

Israels blokade av Gaza har pågått siden 2007 og Israel har gjennomført tre større invasjoner av Gaza siden starten av blokaden. Den siste i 2014 førte til enorme ødeleggelser. 100 000 fikk ødelagt hjemmene sine og over 60 000 er fremdeles hjemløse, tilgang til vann og strøm er kritisk og arbeidsledigheten er nærmere 60 prosent blant de unge. Blokaden har med strenge import- og eksportrestriksjoner, hindret økonomisk utvikling og medført store lidelser for befolkningen. LO krever at blokaden av Gaza oppheves.

LO krever at Israel avslutter okkupasjonen av Vestbredden og avvikler bosettingspolitikken som innebærer en de facto annektering av okkuperte områder. LO krever videre at Israel umiddelbart etterlever FNs resolusjon 2334 fra 2016 om full byggestans i de ulovlige bosetningene på den okkuperte Vestbredden. Israel må umiddelbart starte en tilbaketrekning av de ulovlige bosetterne i henhold til Genève-konvensjonen som forbyr forflytning av sivilbefolkningen til okkuperte områder.

Israels rivning av palestinske bygninger har økt dramatisk. Bakgrunnen er at mange palestinere har bygget uten tillatelse fordi de nesten aldri innvilges byggetillatelse i Øst-Jerusalem og i det såkalte C-området, som utgjør 60 prosent av Vestbredden. Tusenvis av palestinere lever med trussel om å få sine hjem revet og mange, særlig beduiner, står i fare for tvangsforflytting.

Okkupasjonen er med på å finansiere og dermed styrke Israels økonomi og politikk ovenfor palestinerne. Import av varer fra de israelske bosettingene og industrisonene på Vestbredden må forbys. Norske myndigheter bør ta initiativ til en internasjonal boikott av slike varer. LO ber norske myndigheter om å sikre at statens pensjonsfond og norske selskaper ikke styrker okkupasjonen gjennom handel med og investeringer i selskaper som har eller bidrar til aktiviteter på okkupert område.

De maritime grensene for sokkel og havområder i det sør-østlige Middelhav, herunder områdene utenfor Israel og Gaza, er uavklarte. Norge og norske oljeselskap må ikke delta i samarbeid med Israel som har som formål å utvinne olje og gass i uavklarte eller omstridte områder.

LO oppfordrer norske forbrukere til å handle palestinske varer for å bidra til økonomisk utvikling i Palestina.

LO fordømmer at den israelske nasjonalforsamlingen har vedtatt en lov som forbyr innreise for personer som oppmunttrer til økonomisk, kulturell eller akademisk boikott av Israel eller områder under israelsk kontroll. Dette er et angrep på ytringsfriheten og folks demokratiske rettigheter.

Et mindretall i redaksjonskomiteen bestående av: Mette Henriksen Aas, Jan Olav Andersen og Tove Elise Frøland ønsker følgende tekst som nytt, første avsnitt, i uttalelsen om Palestina:

LO krever at norske myndigheter fører en politikk som bidrar til at Israel avslutter okkupasjonen av vestbredden og annekteringen av palestinsk land. Blokaden av Gaza må oppheves, muren rives, palestinske flyktningers rett til å vende hjem må respekteres og det må arbeides for en demokratisk statsløsning med like rettigheter for alle. Siden dialog og resolusjoner har hatt liten effekt må det heretter arbeides for en internasjonal økonomisk, kulturell og akademisk boikott av Israel for å nå disse målene.